

“Gamle Torget” i Sauda

MULIGHETSSTUDIE - FORPROSJEKT - NOVEMBER 2020

Innhold

Forord	3
Oppsummering	3
Program, enkel analyse av byrommene ved “Gamle Torget”	4
Innspill og føringer	5
Registrering og analyse av dagens situasjon	6
«Det nye Gamle Torget»	8
1.Få naturen inn på plassen	8
2.Få hagene inn på plassen	12
3. Et nytt, urbant og grønt torg	13
Plantegning	14
Beskrivelse	15
Snitt	16
Diagrammer ny situasjon	18
Materialer	20
Vegetasjon	21
Illustrasjoner	22
Overvann	24
Belysning	25
Trafikk, parkering og varelevering	26
Alternativ bruk av “branntomta”	28
Alternativ bruk av parkeringen ved matbutikken og vinmonopolet	29
Illustrasjoner	30

Forord

Bjørbekk & Lindheim landskapsarkitekter har på oppdrag fra Sauda kommune utarbeidet dette mulighetsstudiet/ forprosjektet for ”Gamle torget” i Sauda sentrum. Oppdraget går ut på å se på alternativ bruk av plassen i forhold til dagens bruk. Utdrag fra konkurransegrunnlaget fra 14.07.2020: «Som et konkret bidrag for å nå visjonen om et Sydande Sauda, kan det være aktuelt å transformere et sentralt byrom i sentrum. (...) Prosjektet skal støtte opp om den nylig vedtatte samfunnsdelen, og skape entusiasme og begeistring som kan gi grunnlag for vilje til investering. Det aktuelle området fremstår i dag som et rom for biler og ikke for mennesker: består av parkeringsplasser og veigrunn. Gjennom prosjektet det bes om tilbud på, ønsker kommunen å få belyst en alternativ bruk av byrommet.» Oppdragsleder hos Sauda kommune har vært Ingvild Hovind.

Ortofoto dagens situasjon med områdeavgrensning Foto: Google

Oppsummering

Prosjektet viser et forslag til hvordan «Gamle Torget» vil bli et funksjonelt, fleksibelt, trygt og attraktivt utendørs samlingssted for alle i Sauda. Den sentrale dampfontenen «Juvet» vil fungere som en samlingsplass, et målpunkt og en lekeplass for store og små, som vil bygge opp under slagordet «Sydande Sauda». Kvartalet vil bli grønnere ved å innføre hager rundt eksisterende gammel bebyggelse, og ved å introdusere mer vegetasjon på plassen. Ny belysning vil gjøre plassen penere og tryggere. Overvann/ regnvann vil i større grad håndteres som en ressurs i anlegget, både økologisk og estetisk. Universell utforming sikrer god og trygg tilgjengelighet for alle brukergrupper. Ved å rydde opp i Torggatas gateløp og i parkeringssituasjonen vil byrommet oppleves tryggere og mer oversiktlig både for biler og for myke trafikanter.

Skråfoto Gamle Sauda sentrum
Foto: Facebook-gruppen “Gamle Sauda”

Program, enkel analyse av byrommene ved “Gamle Torget”

RÅDHUSPLASSEN

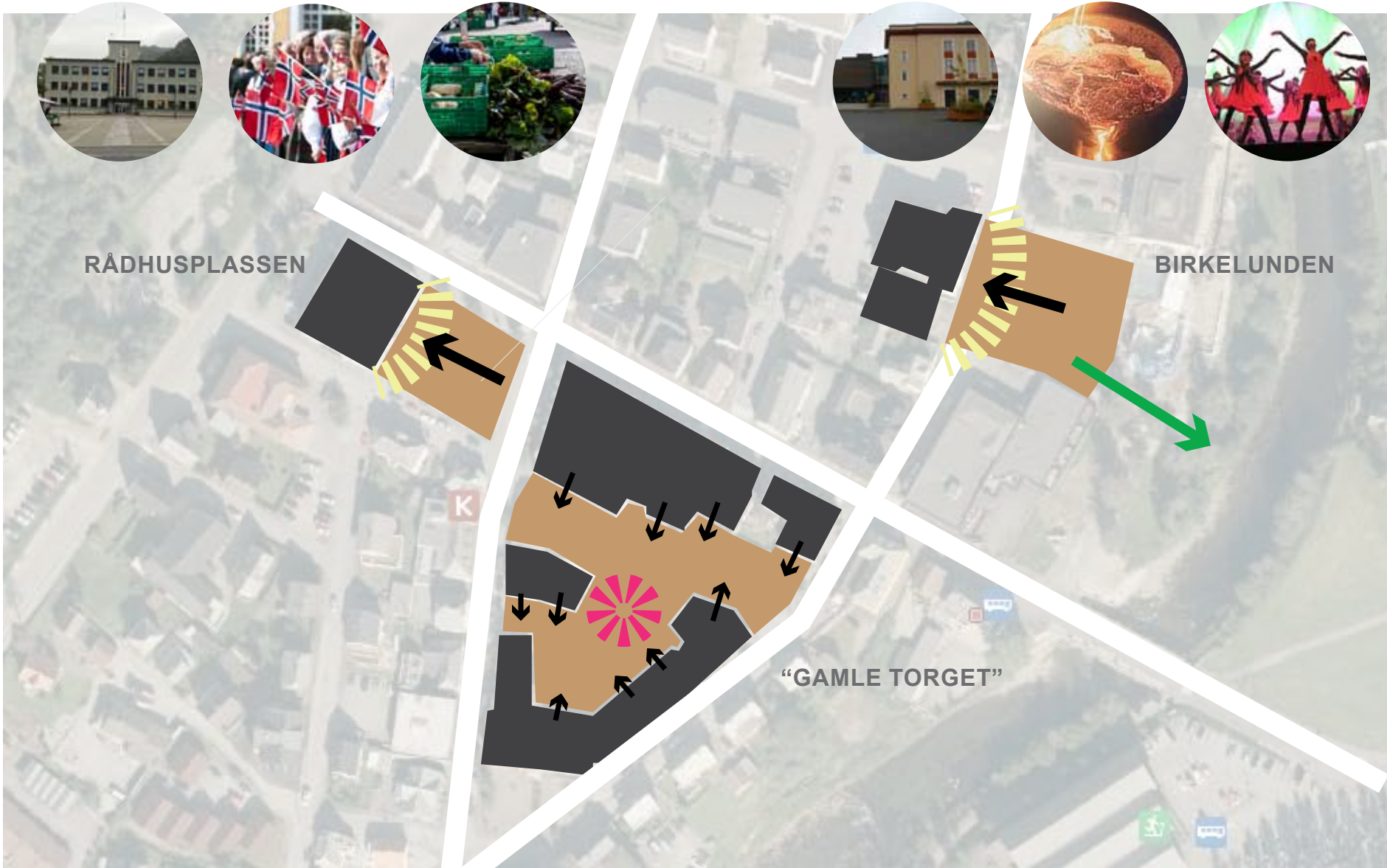
Rådhusplassen er ferdig opparbeidet, formelt og stramt. Plassen kan samle hele bygda på en gang til høytid og fest. 17.mai. Det er plass til torgsalg for biler med hengere, siden plassen er flat, åpen og fleksibel. Plassen har Rådhuset som tydelig hovedmotiv.

BIRKELUNDEN

Birkelunden utenfor Folkets hus vil bli en plass for underholdning og kultur; musikk, kunst, og teater. Plassen er nært knyttet til elva. Historisk sett er plassen et grønt byrom. Folkets hus er plassens tydelige hovedmotiv. Vi foreslår at plassen ved opparbeidelse tematiserer videre historien om smelteverket, vannkraften og fagbevegelsen. Motiver fra denne historien som kan bearbeides inn i plassen kan eksempelvis være være kraner, smeltedigler, store harde strukturer og maskiner.

“GAMLE TORGET”

”Gamle Torget” er fra tiden før Smelteverket kom til Sauda. Her finner vi noen av de eldste husene i Sauda sentrum, og plassen har tradisjonelt og er i dag vært preget av handel, dagligvarer og små butikker. Plassen oppleves lukket, lun, intim og uformell. Plassen har større høydeforskjeller enn de andre to plassene. Plassen mangler et tydelig hovedmotiv. Plassen er i dag totalt dominert av parkering.

Illustrasjon tre plasser i sentrum

Innspill og føringer

Føringer fra oppdragsbeskrivelsen:

”Oppdragstaker skal i samråd med kommunen finne frem til hvilke konkrete forslag som skal prioriteres, men det er i utgangpunktet ønskelig at byrommet:

- Inneholder elementer for barn og lek
- Blir grønt og frodig
- Tilrettelegges for opphold og møter mellom generasjoner
- Inneholder vannelement(er)

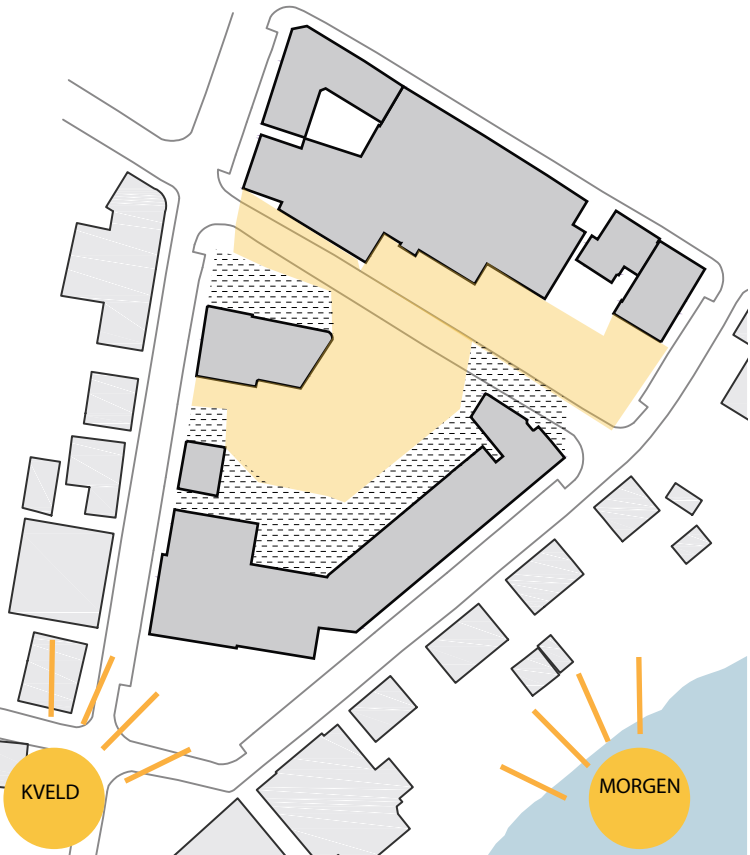
Andre ønsker og innspill som har kommet frem i løpet av prosessen i brukermøter:

- Unngå å lage en tradisjonell lekeplass. Det har kommunen andre steder
- Ønske om tak/beskyttelse fra regn og vind
- Ønske fra tomteeier om å beholde 21 parkeringsplasser ved matbutikken
- Ønske om god belysning for å bidra til at området oppleves trygt
- Ønske om trygge og gode fortau på begge sider av Torggata

- Kommunens foreløpige sykkelstrategi legger opp til at Torggata skal være en prioritert ferdselsåre for syklistene i begge retninger
- Kommunen foreløpige parkeringsstrategi konkluderer med at det finnes nok parkeringsplasser totalt i Sauda sentrum, noe som gjør det mulig å redusere parkeringsmulighetene på Gamle Torget.

Registrering og analyse av dagens situasjon

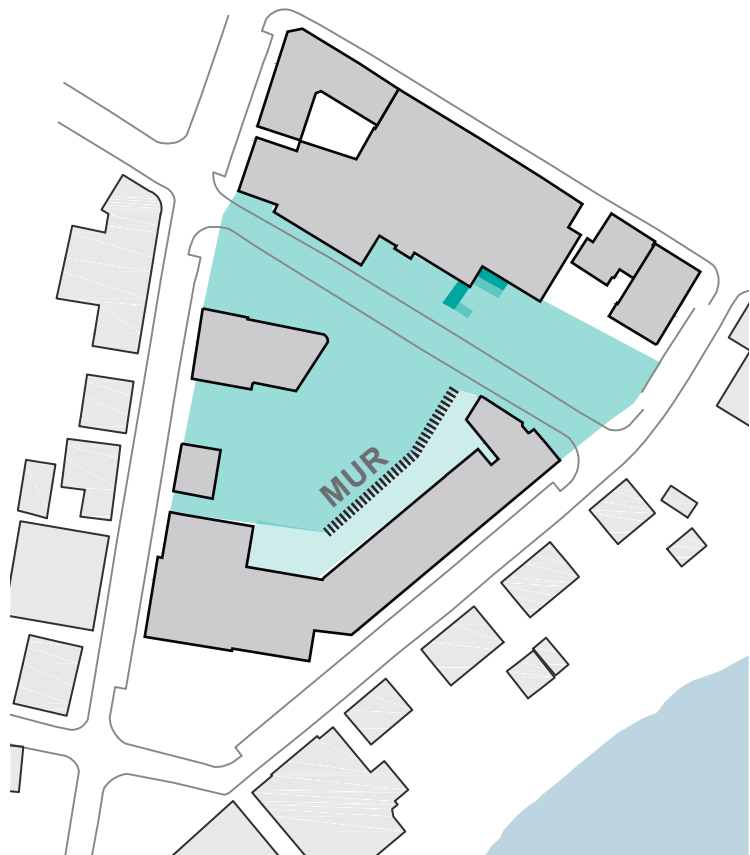
Registreringen viser at «Gamle torget» har store solrike områder, mens nederst i kvartalet er det mørkt stort sett gjennom hele døgnet. Plassen har flere barrierer, som gjør at den virker lukket og lite hyggelig. Terrengforskjellene og parkeringsløsningen bidrar hovedsakelig til dette. Kvartalet har flere viktige målpunkt med tanke på handel i nord, mens butikkene i sør vender «ansiktet» bort fra plassen. Plassen er grå, med lite vegetasjon. Trafikken oppleves rotete og uoversiktlig, både for myke og harde trafikanter.

SOL OG SKYGGE

VEGETASJON

NIVÅER OG HØYDEFORSKJELLER

GANGLINJER, MÅLPUNKTER, OPPHOLDSSONER

KJØRING OG PARKERING

Lilla piler: kjøring
Brune piler: varelevering

ROMDANNELSER OG BARRIERER

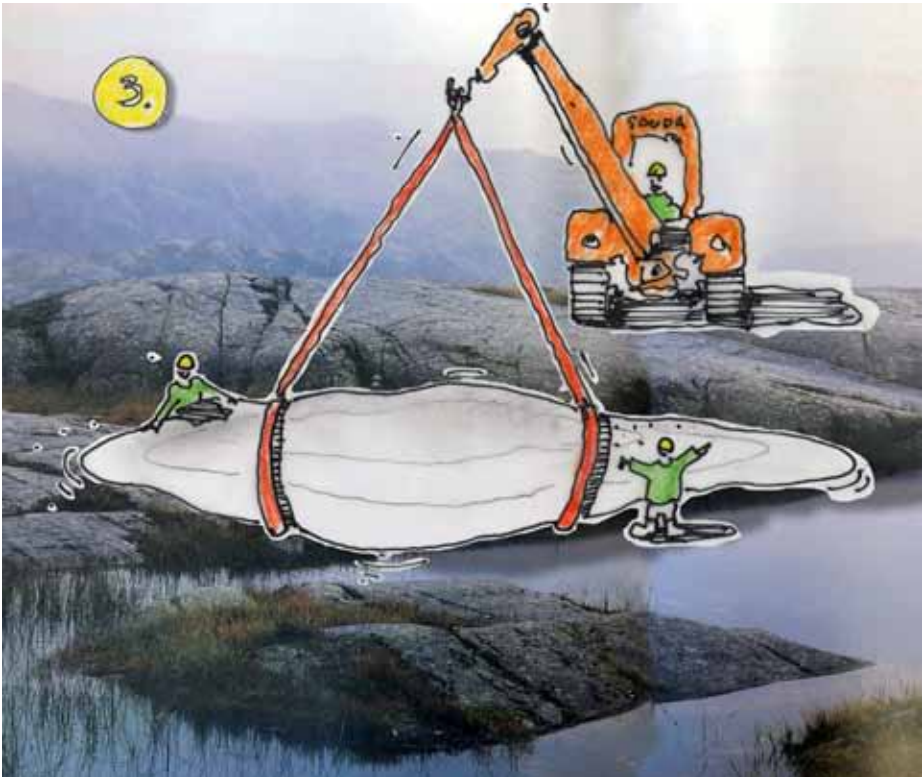
«Det nye Gamle Torget»

Vi foreslår at Gamle Torget opparbeides med tre tydelige idéer: å få naturen inn på torget, å få hagene tilbake på torget og å lage en ny urban, fleksibel og grønn plass.

1. Få naturen inn på plassen

FJELL OG STEIN

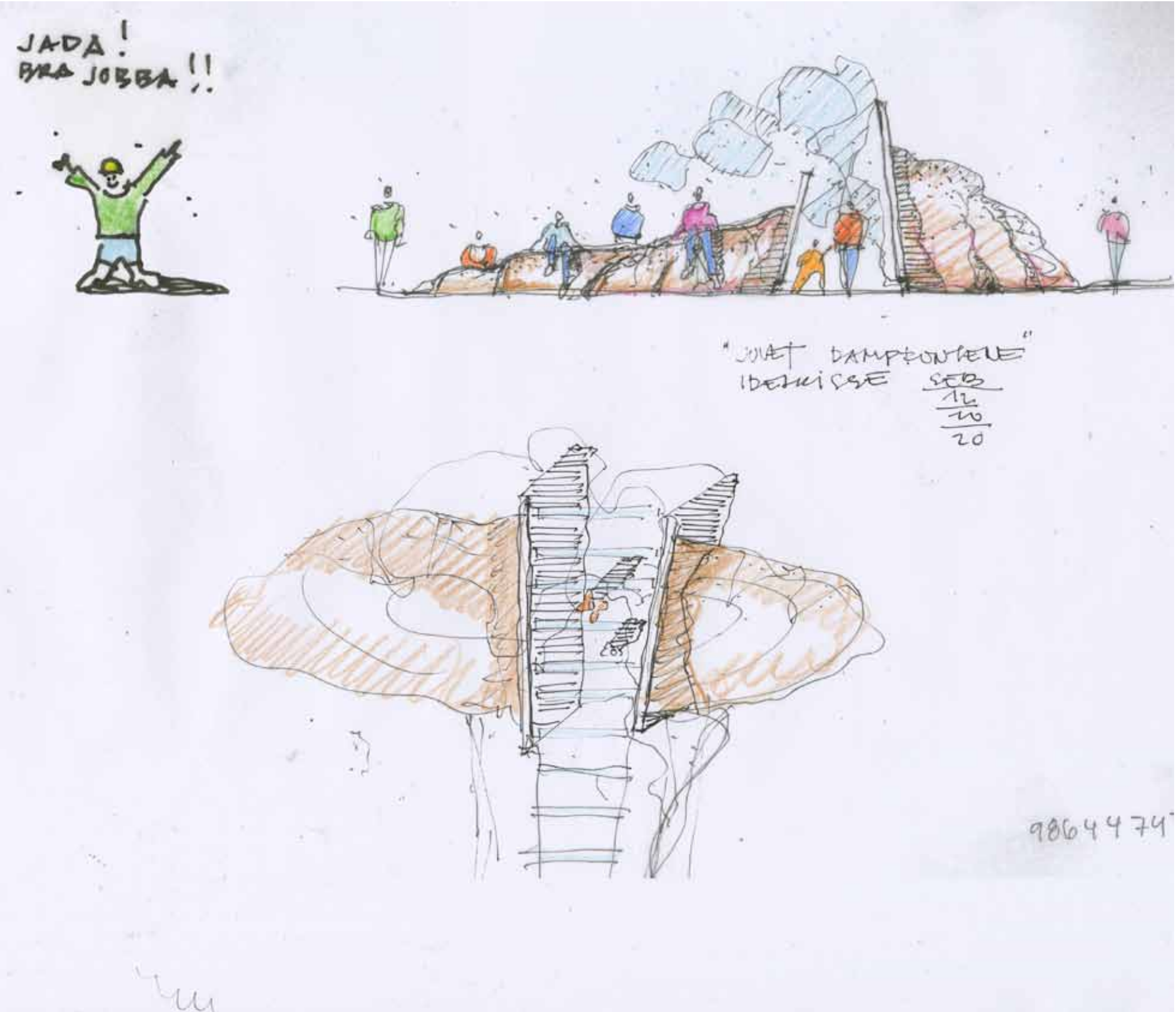
Vi foreslår at det hentes inn et stykke av Saudas karakteristiske natur og klima og gjør dette til et hovedmotiv midt på plassen. Vi henter først inn en stor stein, i form av et blankskurt svaberg, plasserer den på plassen, og deler den i to...

DAMP OG TÅKE

Deretter henter vi ned regnet og tåka fra fjellet, og slipper den ut som damp ...

Steinen deles i to og ut fra denne syder dampen. «Juvet» blir en morsom og spennende attraksjon for unge og gamle, som bygger opp om kommunens slagord «Sydande Sauda». I mellomrommet kan man leke, gjemme seg, løpe, sykle. Vi ser for oss at dampinstallasjonen kan programmeres slik at det på gitte tidspunkt, for eksempel lørdag formiddag eller ettermiddag kommer ut en mengde damp i en bestemt rytme, noe som øker nysgjerrigheten og interessen. Andre tider på døgnet siver det kanskje bare ut litt damp nede ved bakken. Noen ganger kommer det kanskje ingenting ut. Effektbelysning kan i tillegg skape spennende, vakre, skumle situasjoner når det er mørkt.

Dampfontene i Taipei

Dampfontene i Taipei med effektbelysning

Dampfontene/vannspeil i Bordeaux Foto: haut-relief

Vannstråler opp fra beleg
Blooming city av Bureau B+B Foto: Patrick Grijsen

2. Få hagene inn på plassen

De to trebyggene i Rådhusgata, hvor det i dag er et bakeri og en frisør, er noen av Saudas eldste hus. Vi foreslår at områdene rundt de gamle trehusene, opparbeides som frodige gammeldagse hager, som bygger opp om husenes historiske og estetiske verdier. Hagene vil bli hyggelige, intime steder hvor man kan sette seg med bolle og en flaske saft. Gamle tradisjonelle planter som syrin, skjærsmin, «oldemors» stauder og roser vil gi en nostalgisk og hyggelig atmosfære.

Den gamle trehusbebyggelsen langs Rådhusgata

Hønse-Lovisas hus, Oslo

Hageselskap utenfor gammelt trehus

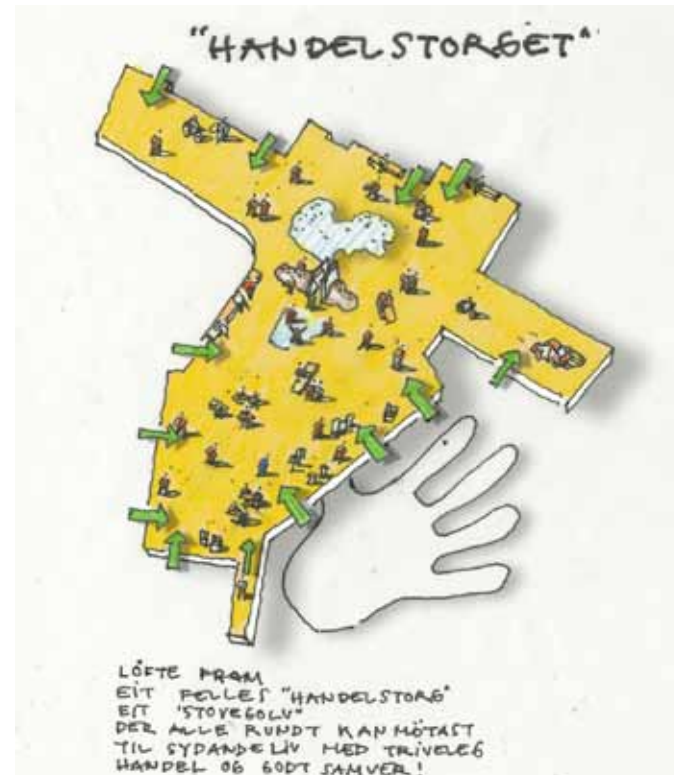
Konseptskisse hager rundt de gamle trehusene

3. Et nytt, urbant og grønt torg

Det gamle torget i Sauda gjøres om til en urban og grønn plass som er fleksibel for bruk til hverdag og fest. Målet er å skape et generøst torg som byr på varierte opplevelser og bidrar til at folk i alle aldre tar i bruk byen som en sosial møteplass. Torget får et mangfold av oppholdssoner og varierte sitteplasser i form av trapper, kanter og skreddersydde benker. Gulvet av skiferdekke binder byrommet sammen til en helhet. Det nye torget får et grønt preg med frodig vegetasjon langs ytterkantene og spredte trær som gir liv innover på plassen. Vi tror det kan oppstå interessante synergier mellom det offentlige byrommet og privat virksomhet i bebyggelsen som omkranser torget. Utformingen er en invitasjon til å åpne fasadene og bidra til å skape aktivitet og liv på plassen.

Ulike nivåer løst med trapper, kanter og ramper. Miller park

Konseptskisse felles handelstorg

Åpne fasader, tilbud om både kommersielle og offentlige sitteplasser
Fra Sæter bydelstorg, Oslo

Plantegning

TEGNFORKLARING

Tiltaksgrense	
Grense etappe 1 og 2 (forslag)	
Tak	
Kotehøyder	
Nye trær	
Busk/ hekk	
Regnbed	
Plen	
Natursteinsdekke	
Sittekanter	
Trapper	
Area/lysgrav (eksisterende)	
Stakittgjerde	
Treavdekning benker sittekanter	
Sykkelparkering	
Kjøremønster lastebil/ sporingskurve	
Multimast 12 m	
Multimast 9 m	
Parkmast 3 m	
Nedlys fra tak	
Lys på vegg	

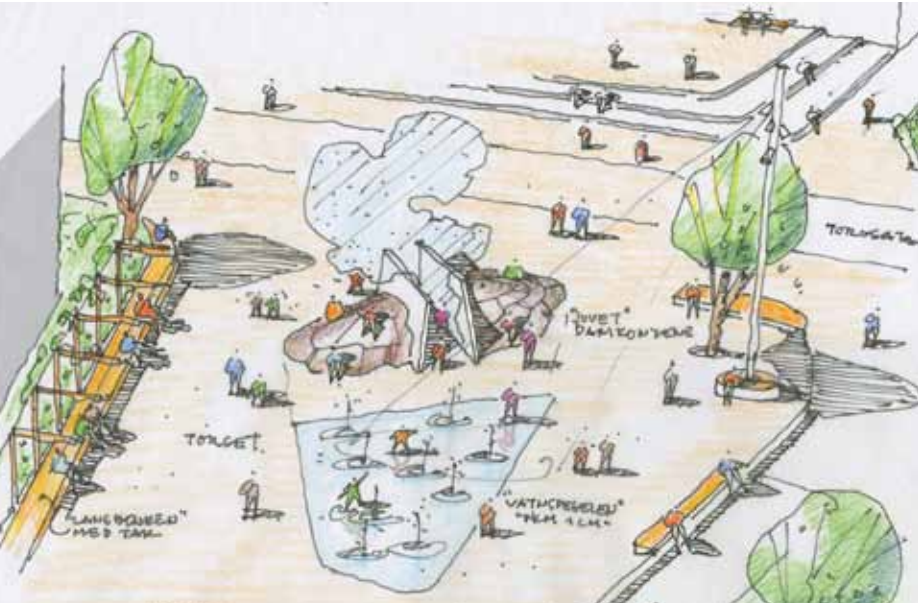
Beskrivelse

Plantegningen viser hvordan vi ser for oss disponering og utforming av torget. Plassen sør for tomta blir en terrassert plass hvor høydeforskjellene er løst vekselvis med trapper, ramper og kanter. Torget består av tre nivåer: «Dampstorget», «Diagonalen» og «Handelsspassasjen». I tillegg etableres «Trappeterrassen» utenfor matbutikken og vinmonopolet.

Hagene er tatt tilbake rundt den gamle trehusbebyggelsen. Midt på «Dampstorget» plasseres dampfontenen «Juvet» med et vannspeil og vannstråler foran. Det blir varierte sittemuligheter: kommersielle og offentlige, med og uten takoverbygning. Det blir en kombinasjon av gode benker med ryggene og armstøtte og mer uformelle sittekanter.

Nederst på Torget, foreslår vi en gjennomgang i 1.etasje, «Torgpassasjen», som vil gjøre torget lettere tilgjengelig fra sør. Vi mener i tillegg at det er en god idé å prøve å åpne opp butikkene som ligger langs Skulegata mot «Gamle torget», slik andre har foreslått før oss. Ny overbygning over «Handlepassasjen» gjør det mulig med mer servering og utstilling av varer på torget, dersom man åpner butikkene som i dag er vendt kun ut mot Skulegata, inn mot Torget.

Det blir ryddet opp i parkeringen utenfor matbutikken og vinmonopolet. Parkeringen løses fra Skulegata, slik at det blir minst mulig kjøring i Torggata. Torggata får fortau på begge sider og blir enveiskjørt, med mulighet for å sykle begge veier. Løsningen som er valgt for trafikk og parkering er begrunnet i avsnittet som heter «Trafikk, parkering og varelevering».

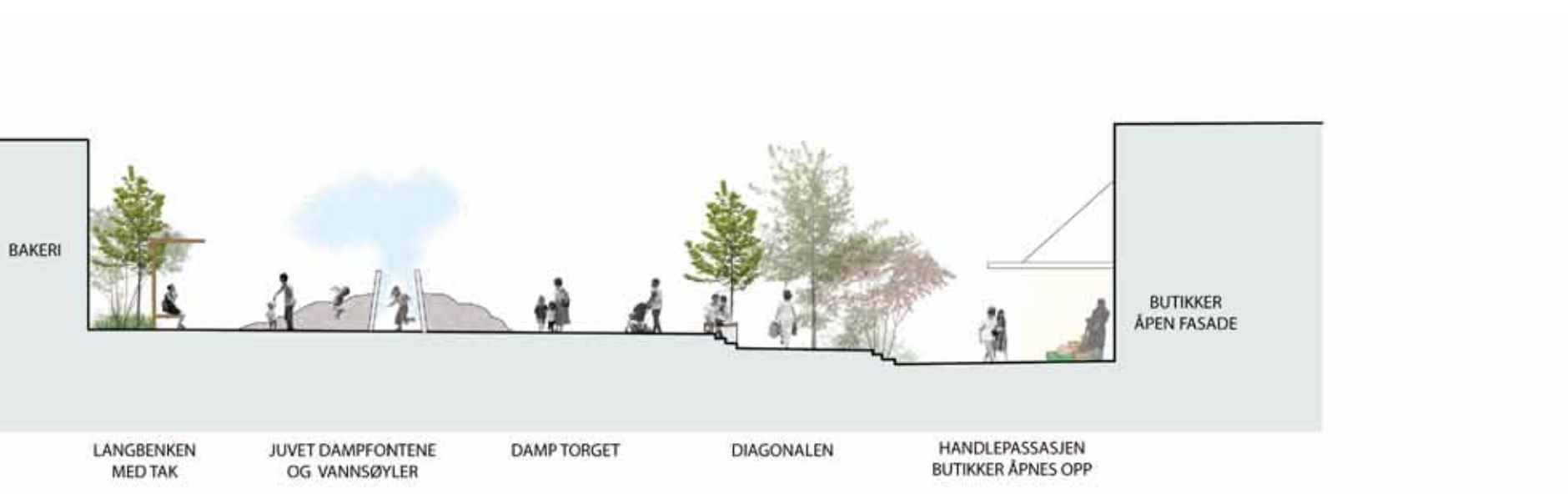

Illustrasjonsskisse av situasjonen rundt "Juvet"

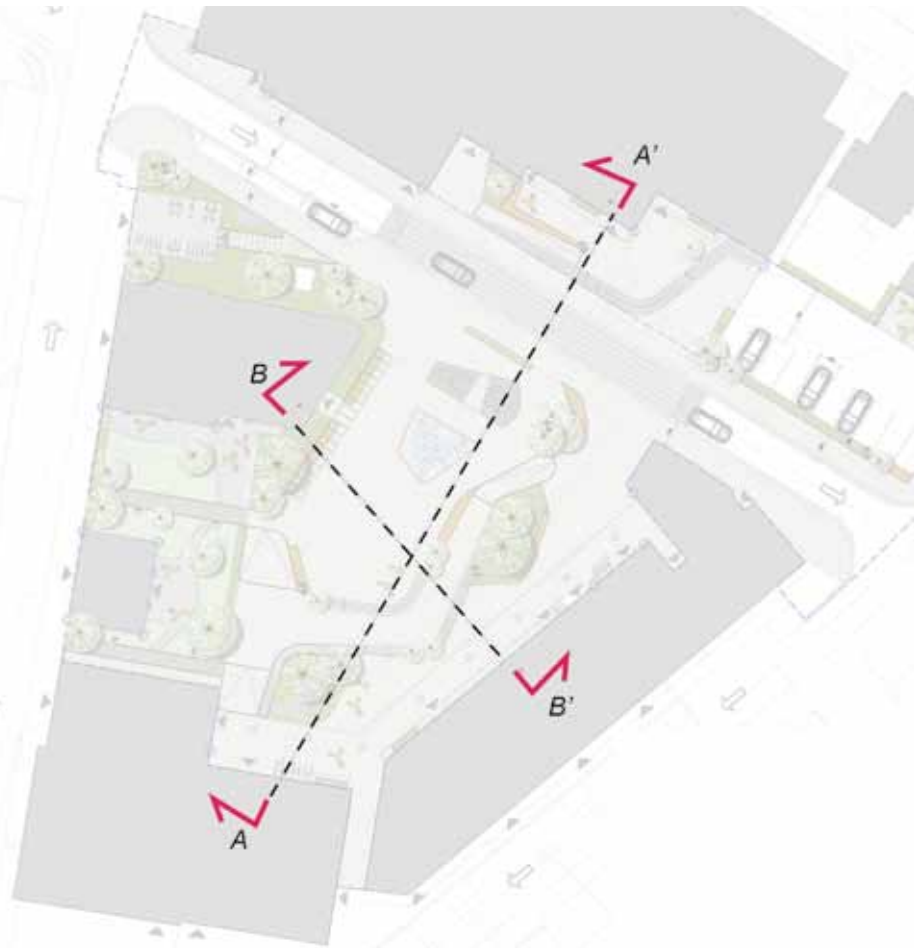
Snitt

SNITT A-A'
1:200

SNITT B-B'
1:200

Plan med snittanvisninger

Diagrammer ny situasjon

VEGETASJON OG REGNBED

NIVÅER OG HØYDEFORSKJELLER

GANGLINJER OG MÅLPUNKTER

PARKERING OG KJØRING

SYKKEL OG SYKKELPARKERING

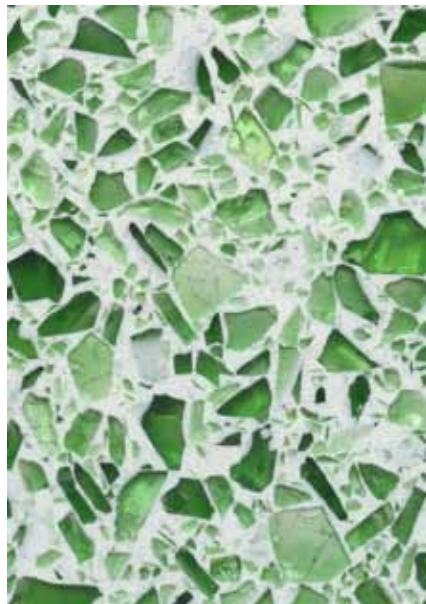
BENKER / SITTEMULIGHETER OG TAK

Materialer

Som dekke på plassen foreslår vi at det brukes norsk skiferstein. Som trapper og kanter ønsker vi å bruke betong med tilslag av grønn manganmalmslagg. Sittekanter kles med trespiler. Overganger mellom dekker og vegetasjon/ regnbed og overganger mellom grus og plen kantes med stålkanter med o vis. Det blir tosidige håndløpere der hvor trappene blir mest brukt, og ved disse håndløperne legges det inn taktil merking oppe og nede. Langs gateløpet legger vi inn bred platekantstein med vis 6cm generelt, og 2 cm ved overgangen mellom «Damporget» og «Trappeterrassen». Langs Rådhusgata mot hagene foreslår vi hvite stakittgjerder. «Juvet» dampfonene består av naturstein (svaberg), med forsinkete stålplater som deler juvet i to.

Jondal skiferbrudd

Betong med tilslag. Foto: terrazzco

Slippt betong med tilslag. Fra Ensjø, Oslo

Lang benk. Fra torget i Odda

Dekke av skifer. Olav Kyrres gate, Bergen

Manganmalmslagg Foto: Norsk Bergverksmuseum

Sinkplate, fra Allmannajuvet

Dockline treguberist

Vegetasjon

I hagene foreslår vi at det brukes tradisjonelle busker, trær og stauder for å få til den hyggelige og nostalgiske stemningen. På torget ser vi for oss at man kan bruke en blanding av store og små trær, både vintergrønne og løvfellende. I regnbedene foreslås det bruk av norske naturplanter, som diverse gress- og sivplanter sammen med blomstrende stauder. I regnbedet kan man også legge ut naturlige steiner som er mulig å balansere ut på.

Hage med tradisjonell beplantning

Trær med ulik form og størrelse . Fra JR Gate tower, Japan

Norske naturplanter i regnbed. Fra Ensjø, Oslo

Illustrasjoner

FUGLEPERSPEKTIV FRA SØRØST

FUGLEPERSPEKTIV FRA SØRVEST

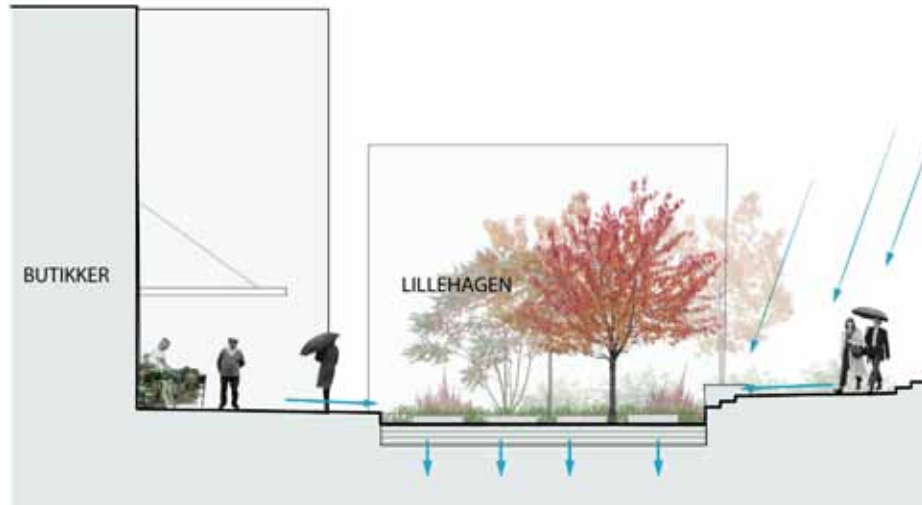

Overvann

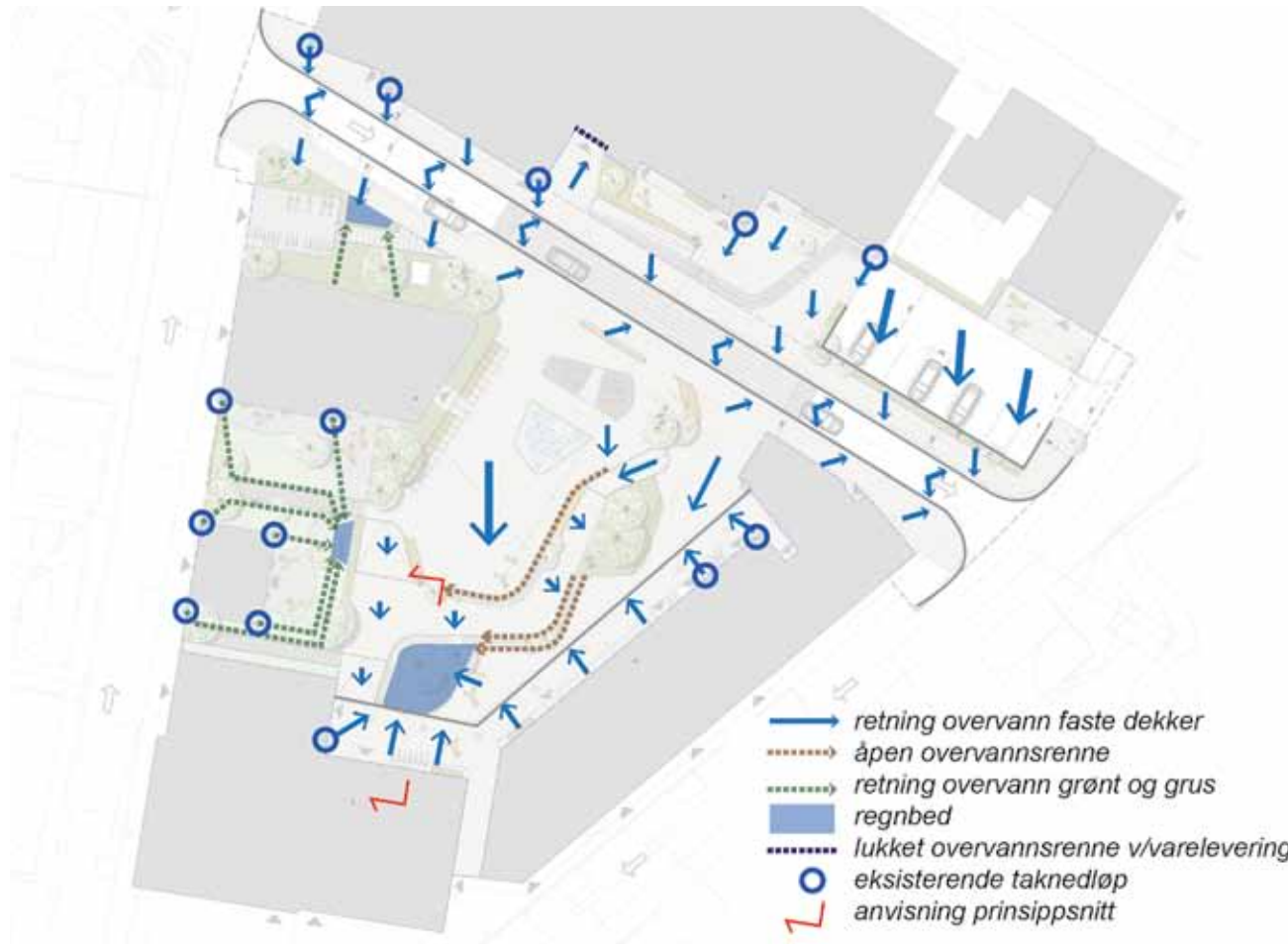
Rundt plassen er det flere taknedløp som ledes til sluk eller rett ned i bakken. Selve plassen er i dag avvannet ved hjelp av sluk og sandfang. I den nye situasjonen foreslår vi at vann fra takrenner, vann fra vei og fortau og vann fra plassen, ledes i åpne overvannrenner til plantefelt og regnbed, der det er mulig. Her vil vannet forsinkes og fordroyes, før det eventuelt går videre til et underjordisk overvannsmagasin, og videre til eksisterende overvannsledninger. Regnbedene vil i tillegg tilføre plassen økologiske, estetiske og pedagogiske verdier.

Regnbed i Deichmanns gate, Oslo. Asplan Viak

Prinsippsnitt regnbed

Overvannsplan prinsipp

Belysning

Vi foreslår at torget belyses på en måte som gir hele kvartalet en helhet, og som gjør at byrommet føles trygt og hyggelig å ferdes i. Vi foreslår en generell plassbelysning med multimaster, som også dekker veiarealene, fortauet og parkeringen. I hagene foreslår vi en mer tradisjonell belysning med lavere master. «Handelspassasjen» lyses opp med takmontert belysning fra den nye baldakinen. Dampfontenen og vannspeilet kan ha effektbelysning med farger og intensitet som endrer seg gjennom døgnet/uka/året. Effektbelysning av «Juvet» vil kunne tilføre dampen en ekstra spennende dimensjon på kveldstid.

I hagene. Eksempel mast med tradisjonell armatur

På plassen. Eksempel multimast med flere armaturer

Eksempel lys under benker og trappetrinn fra C-square plaza

Lysplan, illustrasjon

Trafikk, parkering og varelevering

Dagens situasjon

Torggata er i dag en toveiskjørt gate, med fortau på hele sørsiden og deler av nordsiden. Matbutikken har i dag 22 parkeringsplasser, som ligger delvis over areal som er regulert til fortau. Det er varelevering til Bakeriet og til matbutikken fra Torggata. Plassen både sør og nord for Torggata domineres fullstendig av parkering.

Vi har testet ut ulike løsninger for å finne en løsning som kan ivareta alle trafikanter og dekke behovet for varelevering og for parkering utenfor butikkene.

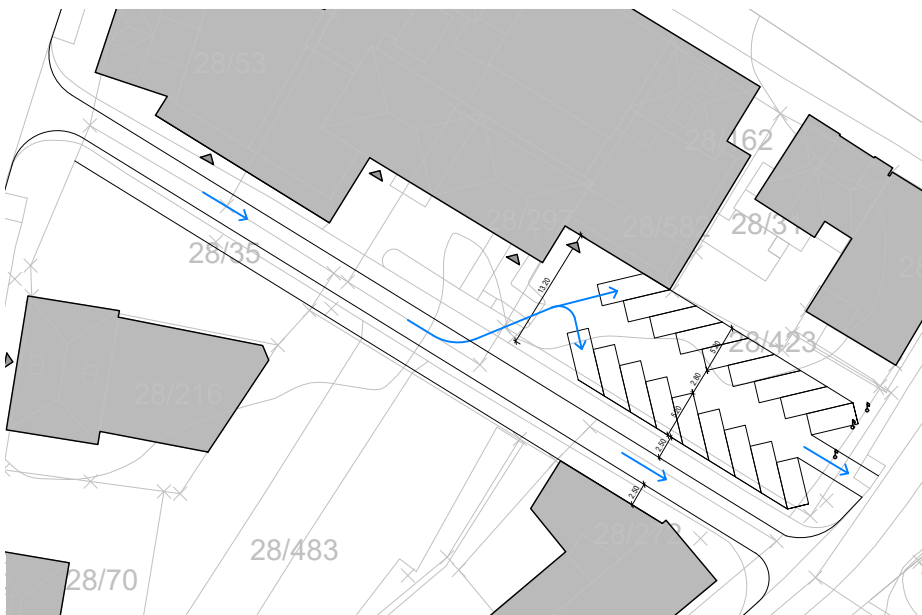
Dagens situasjon

Forutsetninger for alle parkeringsalternativene

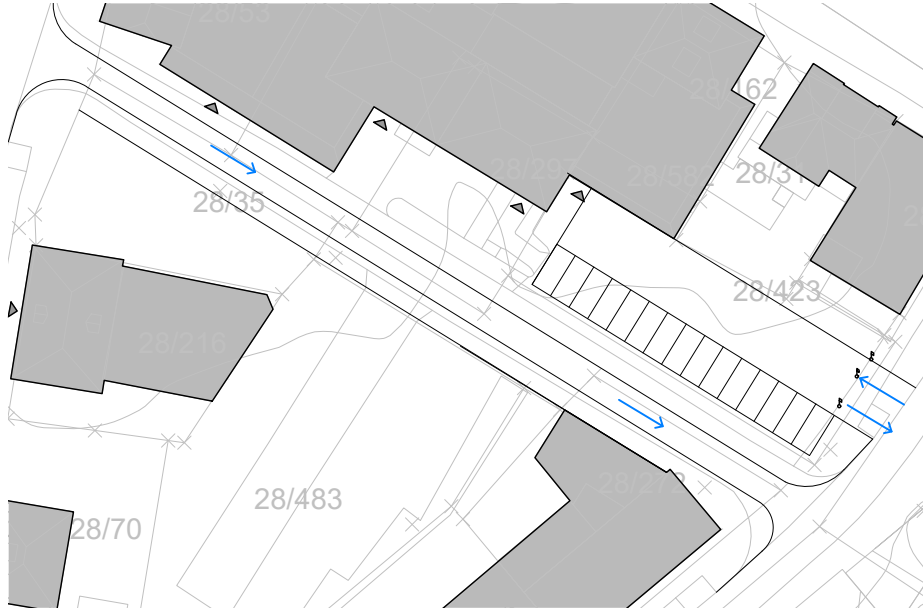
- Det legges til grunn enveiskjørt gate fra vest mot øst.
- All parkering sør for Torggata tas bort.
- Varelevering til matbutikk foregår ved rygging inn til bygg.
- Varelevering må kjøre rett inn fra Torggata, det vil si ikke svinge inn fra Rådhusgata.
- Det skal være fortau på begge sider.
- Det skal etableres god trinnfri adkomst til lokalet hvor vinmonopolet holder til i dag.
- Man skal kunne sykle begge veier i kjørebane, men det er ikke behov for egen markert sykkelvei.
- Det er ønskelig med drop-off plass(er) langs Torggata, hvor folk kan slippes av og hentes igjen, uten å parkere bilen
- Parkeringen skal være ryddig og ikke dominere plassen
- Parkeringen skal i størst mulig grad unngå å beslaglegge solfylte og lune arealer

- Dimensjonerende mål er hentet fra Statens vegvesen håndbok N100 Veg og gateutformiug:
- Fortausbredde: 2,5 meter
 - Kjørebane for enveisregulertgate tillatt for sykling i to retninger: 4,0 meter
 - Parkeringsbredde for gateparkering: 2 meter
 - Bredde/lengde HC-parkering langs gate: 2 meter/6 meter

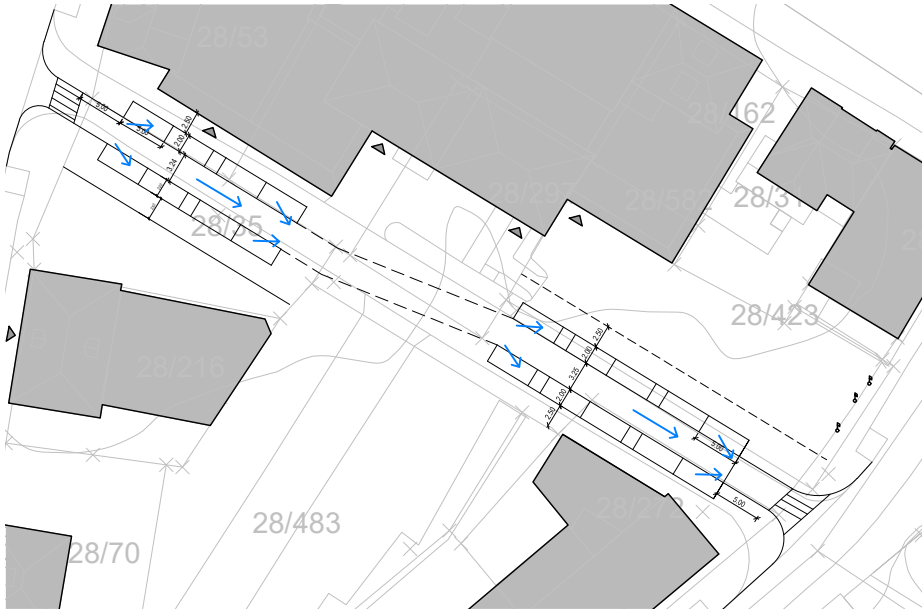
Parkering: utprøving av alternativer

- ### 1. SKRÅ PARKERING 18 Plasser
- + Fordeler
 - Løsningen gir en oversiktlig og ryddig parkering
 - Løsningen er arealeffektiv
 - Ulemper
 - Det blir ikke plass til god universell utforming til vinmonopolet
 - Solfylt areal brukes til parkering
 - Det blir kjøring over plassen foran inngangene til Kiwi og vinmonopolet

- ### 2. RETT PARKERING 15 Plasser
- + Fordeler
 - Løsningen gir en oversiktlig og ryddig parkering
 - Innkjøring og utkjøring til Skulegata gir mindre trafikk inne på plassen og ingen kjøring foran inngangene
 - Ulemper
 - Det blir ikke plass til god universell utforming til vinmonopolet
 - Solfylt areal brukes til parkering
 - En parkeringsplass i Skulegata må fjernes for å få plass til inn- og utkjøring

- ### 3. GATEPARKERING 18 Plasser
- + Fordeler
 - Løsningen er oversiktlig
 - Det blir ingen kjøring foran inngangene til Kiwi og vinmonopolet
 - Man frigjør de mest solfylte områdene på tomte til annen bruk
 - Det er lett å forstå hvor man skal kjøre
 - Det blir færre farlige situasjoner med rygging
 - Løsningen er arealeffektiv
 - Løsningen muliggjør god universell tilgjengelighet til begge butikkinnganger
 - Ulemper
 - Gateløpet knekker, blir ikke rett gjennomgående
 - Færre gående på kryss og tvers av Torggata
 - De parkerte bilene ødelegger for at kvartalet kan oppleves som ett stort torg
 - Det er ikke anbefalt parkering på venstre side av kjøreretningen i en gate hvor man skal kunne sykle begge veier
 - Gateparkeringene som allerede finnes i sentrum er lite i bruk

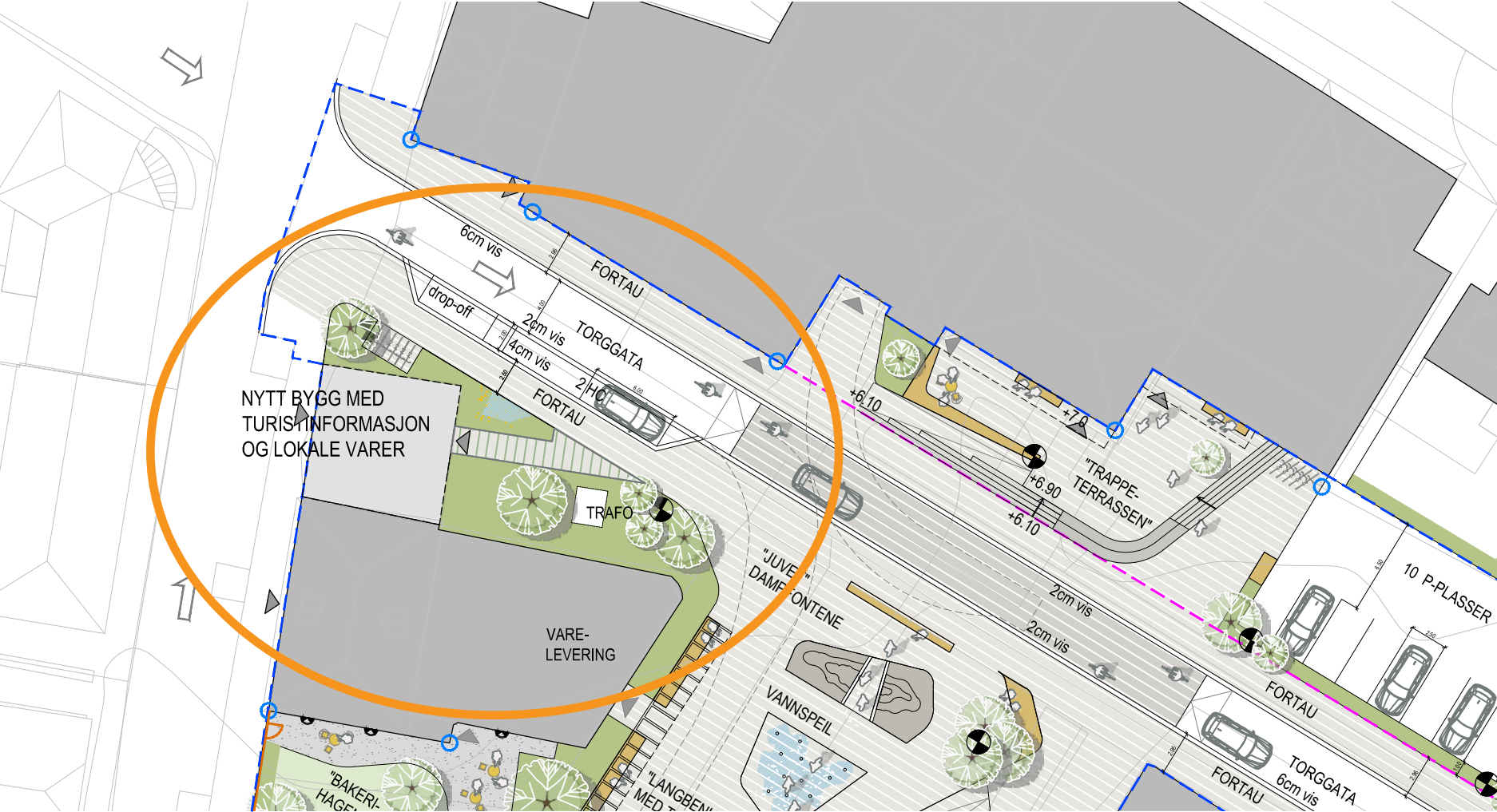
Trafikk og parkering: vurdering og konklusjon

Det er ikke mulig å opprettholde dagens antall parkeringsplasser med de forutsetningene vi har satt. Vårt forslag viser 10 parkeringsplasser utenfor matbutikk og vinmonopol, i tillegg til 2 HC-parkeringer og en drop-off-parkering langs Torggata. På denne måten imøtekommes behovet for parkering utenfor butikkene, samtidig som at torget blir frigitt for annen bruk, og Torggata blir fremkommelig og trygg for alle trafikanter.

Sykling i Saurås i gamle dager. Foto: Facebookgruppen "Gamle Saurås"

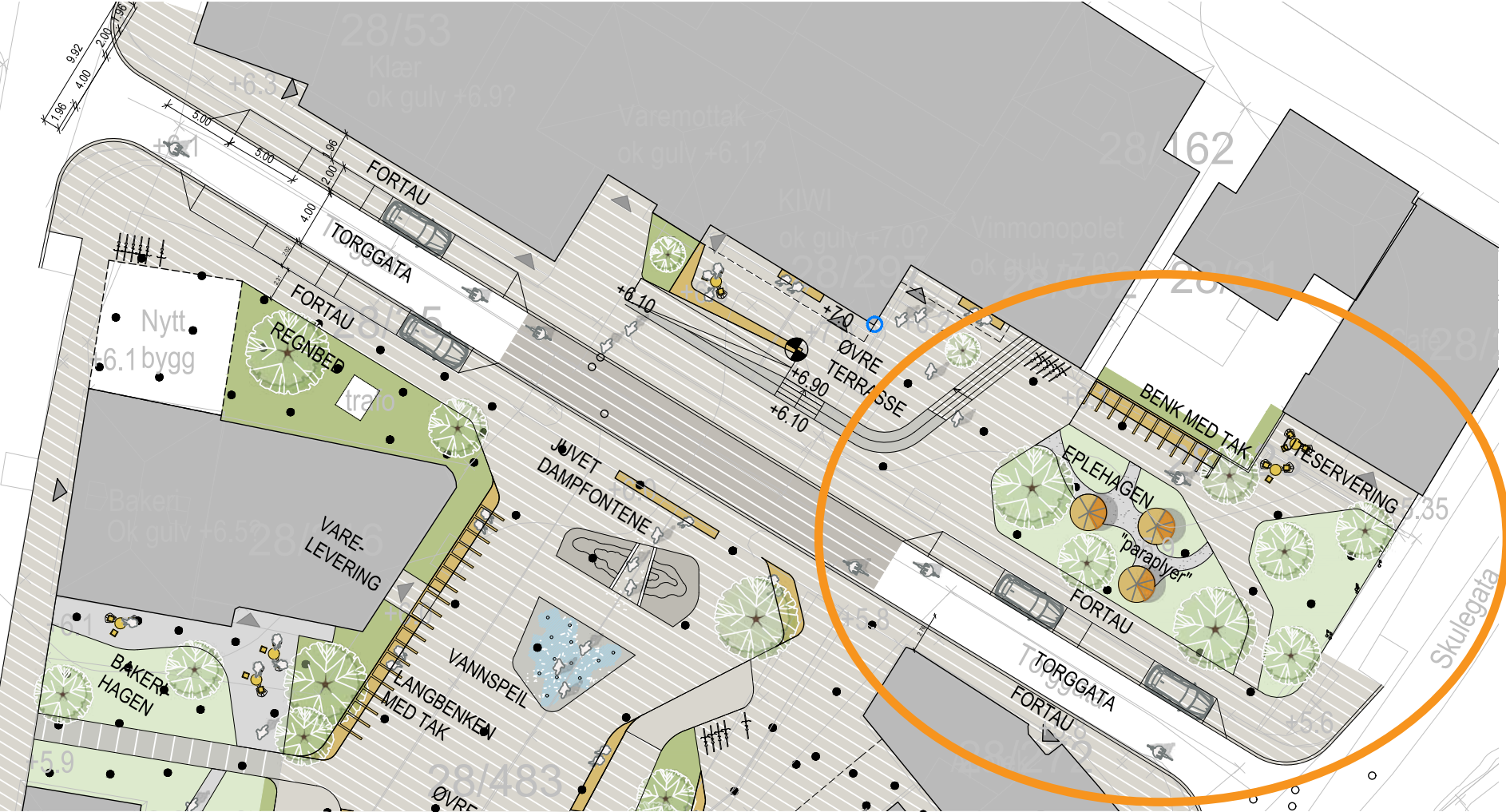
Alternativ bruk av “branntomta”

Plan viser nytt bygg med turistinformasjon og salg av lokale varer på “branntomta”

I vårt hovedalternativ ser vi for oss at «branntomta» kan brukes til overdekket sykkel- og moped-parkering. Et annet godt alternativ er å bygge et nytt bygg, som kan inneholde turistinformasjon og salg av lokale varer. En slik funksjon vil trekke enda mer folk til «Gamle torget».

Alternativ bruk av parkeringen ved matbutikken og vinmonopolet

Plan med gateparkering og eplehage med overdekte sitteplasser

I hovedalternativet blir dagens parkeringsplass redusert og omdisponert for å få plass til fortau på begge sider av Torggata og en god universell adkomst til både matbutikken og vinmonopolet. Dersom man velger å anlegge gateparkering i stedet for å beholde parkeringsplassen ved matbutikken og vinmonopolet i dag, kan man se for seg at det anlegges en grønn frukthage på denne solfylte og lune tomta. Området kunne også inneholde noen mindre møteplasser under tak, hvor man kan samles i mindre grupper, også i regnvær.

Små sittegrupper med tak
Foto: Estrawe Cadena

Illustrasjoner

FUGLEPERSPEKTIV FRA NORD KVELD

JUVET OG LANGBENKEN SETT FRA TORGGATA

INNGANGSPARTI MATBUTIKK OG VINMONOPOL SETT FRA TORGGATA VEST

INNGANG TIL HAGENE FRA RÅDHUSGATA

REGNBED OG HANDLEPASSASJEN SETT FRA SØR

Vedlegg:

Landskapsplan

Kostnadsoverslag